

Ващук О. П.,
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри криміналістики
Національного університету
«Одеська юридична академія»

ВЕРИФІКАЦІЯ ІНФОРМАЦІЇ У СУДОВОМУ ПРОВАДЖЕННІ З ПЕРЕГЛЯДУ СУДОВИХ РІШЕНЬ

Стаття присвячена загальній характеристиці верифікації інформації у судовому провадженні з перегляду судових рішень. Окремо проаналізована верифікація інформації на всіх стадіях судового провадження з перегляду судових рішень з виокремленням інформації для верифікації та наслідків її проведення. Визначені складові методу верифікації як об'єкт, предмет, суб'єкт, механізм та висновки. Зазначені окремі стадії методу верифікації інформації у судовому провадженні з перегляду судових рішень. Виділені ключові, взаємообумовлені особливості верифікації інформації у судовому провадженні з перегляду судових рішень.

Ключові слова: верифікація, інформація, судове провадження з перегляду судових рішень, об'єкт верифікації, суб'єкт верифікації, механізм верифікації.

Статья посвящена общей характеристике верификации информации в судебном производстве по пересмотру судебных решений. Отдельно проанализирована верификация информации на всех стадиях судебного производства по пересмотру судебных решений с выделением информации для верификации и последствий ее применения. Определены составляющие метода верификации как объект, предмет, субъект, механизм и заключение. Обозначены отдельные стадии верификации информации в судебном производстве по пересмотру судебных решений. Выделены ключевые, взаимообусловленные особенности верификации информации в судебном производстве по пересмотру судебных решений.

Ключевые слова: верификация, информация, судебное производство по пересмотру судебных решений, объект верификации, субъект верификации, механизм верификации.

Опрацювання криміналістично-значущої інформації у кримінальному провадженні вимагає від її учасників володіння дієвими та оперативними методами її пізнання. Традиційні, загальноживані методи не завжди достатньо повно відображають можливості опрацюванні інформації із врахуванням її нових видів та джерел надходження. Ключове місце в цьому належить і інституційній підсудності кримінального провадження.

У своїх попередніх дослідженнях в цьому напрямку ми досліджували два окремих та самостійних криміналістичних методу опрацювання інформації, як верифікація та валідація. Завдяки застосуванню яких верифікатор (особа, яка верифікує інформацію) та валідатор (особа, яка проводить валідацію інформації) отримують ефективні та швидкі результати опрацювання вербально-невербальної інформації. Де застосування верифікації дозволяє здійснити індивідуальну інфор-

маційну взаємодію його учасників, в якій встановлюється істина у кримінальному провадженні (відповідність отриманих результатів суті події, що мала місце в минулому), а використання валідації підтверджує дотримання процесуальних норм та відповідності криміналістичним правилам і рекомендаціям ходу та результатів кримінального провадження [1, с. 216–218; 2, с. 110–112]. Однак, в межах цієї статті ми систематизуємо результати нашого дослідження саме щодо верифікації інформації у судовому провадженні з перегляду судових рішень. При цьому, одним з основних питань нашого дослідження буде характеристика верифікації у судовому провадженні з перегляду судових рішень з врахуванням необхідності пізнання таких видів інформації, як вербальна і невербальна. Отже, дослідження верифікації даних у судовому провадженні з перегляду судових рішень є наступним кроком у дослідженні верифікації у кримінальному провадженні.

Проблематикою опрацювання інформації займалися відомі вчені, як Ю. П. Аленін, О. Я. Баєв, Р. С. Белкін, О. М. Васильєв, А. І. Вінберг, В. І. Громов, А. В. Дулов, Є. П. Іщенко, І. І. Когутич, В. О. Коновалова, Г. А. Матусовський, В. О. Образцов, М. А. Погорєцький, В. Ю. Шепітько, В. В. Тищенко, М. П. Яблоков та ін. Однак, у сучасних умовах і з розвитком комунікацій та швидкої адаптації нових знань варто приділити більше уваги такому методу опрацювання інформації, як верифікація.

Метою статті є аналіз і характеристика верифікації інформації у судовому провадженні з перегляду судових рішень з врахуванням процесуальної і криміналістичної складової та визначення процесу її проведення з можливостями використання її результатів. Тому, з початку ми розкриємо складові самого процесу верифікації інформації у судовому провадженні з перегляду судових рішень: об'єкт верифікації; предмет верифікації; суб'єкт верифікації (суб'єкт-сприймання та суб'єкт-передачі); механізм верифікації; висновки.

З метою підвищення результативності та ефективності верифікації інформації у судовому провадженні з перегляду судових рішень накладаємо складові цього процесу ще й на сам метод верифікації, що має у своїй сутності власні стадії:

- верифікація інформації до початку проведення процесуальної дії;
- верифікація інформації під час проведення процесуальної дії;
- верифікація інформації після закінчення проведення процесуальної дії.

В рамках верифікації інформації верифікатор отримує дані, що свідчать про відповідність встановленим обставинам злочинної події самій події, що мала місце з відомостями про інформаційно-емоційний стан її учасників. І саме це буде сприяти вибору верифікатором оптимальної лінії власної поведінки для вирішення поточних завдань, що виникають у судовому провадженні з перегляду судових рішень в залежності від його процесуального положення. Тобто слід охарактеризувати вищезазначене щодо кожної складової самого процесу верифікації інформації у судовому провадженні з перегляду судових рішень, виокремивши найбільш суттєві моменти.

Об'єктом верифікації у судовому провадженні з перегляду судових рішень є інформаційно-комунікаційна сторона кримінального провадження під час судового провадження з перегляду судових рішень у формі комунікації зі спеціальними кримінально-процесуальними наслідками. Предметом верифікації інформації у судовому провадженні з перегляду судових рішень, в свою чергу, виступають закономірності опрацювання криміналістично-значущої інформації, що в більшості випадків представлена у формі доказів. Закономірності опрацювання включають в себе виявлення, збір, фіксацію, дослідження, оцінку, формування висновків та використання криміналістично-значущої інформації у судовому провадженні з перегляду судових рішень.

З метою оперативного отримання результатів верифікації у судовому провадженні з перегляду судових рішень, варто врахувати спеціальний механізм верифікації шляхом застосування різних прийомів. Механізм верифікації – це система дій з верифікації інформації, що включає використання конкретних прийомів верифікації інформації, яку надав суб'єкт-передачі суб'єкту-сприйняття у вигляді вербально-невербальних даних. В залежності від прийомів, які буде застосовувати суб'єкт-сприйняття буде залежати динамічність верифікації (проведення процесуальних дій, які раніше не проводилися та проведення повторних або додаткових процесуальних дій) або статичність верифікації (аналіз наданих доказів та їх синтез тощо).

У судовому провадженні з перегляду судових рішень суб'єктом верифікації (суб'єкт-сприйняття) виступає:

- з одного боку, суд апеляційної інстанції, суд касаційної інстанції, Верховний суд України, суд тієї інстанції, який першим допустив помилку внаслідок незнання про існування нововиявлених обставин;

- з іншого – всі інші учасники кримінального провадження (п. 1 ст. 3 Кримінального процесуального кодексу України) [3, с. 3–6].

Суб'єктом верифікації інформації (суб'єкт-передачі) виступають сторони кримінального провадження: з боку обвинувачення; з боку захисту, та інші учасники судового провадження з перегляду судових рішень (заставаодавець, експерт, секретар судового засідання, судовий розпорядник тощо).

Висновки верифікації у судовому провадженні з перегляду судових рішень будуть свідчити про достовірність або недостовірність (істинність/не істинність) інформації злочинної події, що мала місце.

Кримінальний процесуальний кодекс України (далі – КПК України) регламентує порядок судового провадження з перегляду судових рішень у Главах 31–34.

Тому, ми маємо поділ судового провадження з перегляду судових рішень відповідно на наступні напрямки:

- провадження в суді апеляційної інстанції (ст.ст. 392–423 КПК України);
- провадження в суді касаційної інстанції (ст.ст. 424–443 КПК України);
- провадження у Верховному суді України (ст.ст. 444–458 КПК України);
- провадження за нововиявленими обставинами (ст.ст. 459–467 КПК України).

Виокремлюючи у процесі верифікації вищезазначені напрямки ми одночасно досліджуємо їх специфічні складові та ту саму інформацію, що слід верифікувати. Враховуючи складові процесу верифікації ми прийшли до висновку, що вагоме місце у судовому провадженні з перегляду судових рішень займає сама інформація, яку особа верифікує. Тому, варто розглянути більш детально кожен із напрямів судового провадження з перегляду судових рішень з характеристикою тієї самої інформації, що підлягає верифікації:

1. Провадження в суді апеляційної інстанції (ст.ст. 392–423 КПК України).

Верифікація інформації у провадженні в суді апеляційної інстанції бере свій початок з аналізу судових рішень, які можуть бути оскаржені в апеляційному порядку (ст. 392 КПК України), далі займає питому вагу у врахуванні даних особливих випадків апеляційного оскарження окремих судових рішень (ст. 394 КПК України) та дотримання інформаційних вимог апеляційної скарги (ст.ст. 396–398 КПК України). При цьому, проаналізувавши апеляційну скаргу та верифікувавши наявну інформацію, суд може залишити її без руху, повернути її або відмовити у відкритті провадження. Надалі триває верифікація інформації в процесі підготовки до апеляційного розгляду (ст. 401 КПК України) та під час самого апеляційного розгляду (ст. 405 КПК України). Результати верифікації інформації будуть суттєво впливати на рішення суду апеляційної інстанції і витікати у наступне:

– зміни вироку або ухвали суду судом апеляційної інстанції (ст. 408 КПК України);

– скасування або зміна судового рішення судом апеляційної інстанції (ст. 409 КПК України);

– визнання неповноти судового розгляду (ст. 410 КПК України);

– невідповідність висновків суду першої інстанції фактичним обставинам кримінального провадження (ст. 411 КПК України);

– істотні порушення вимог кримінального процесуального закону (ст. 412 КПК України);

– неправильне застосування закону України про кримінальну відповідальність (ст. 413 КПК України);

– невідповідність призначеного судом покарання ступеню тяжкості кримінального правопорушення та особі обвинуваченого (ст. 414 КПК України);

– закриття кримінального провадження судом апеляційної інстанції (ст. 417 КПК України) [3, с. 209–212].

2. Провадження в суді касаційної інстанції (ст.ст. 424–443 КПК України).

У провадженні в суді касаційної інстанції початок верифікації інформації триває з верифікації підстав, що можуть бути оскаржені в касаційному порядку (ст. 424 КПК України), далі щодо верифікації інформаційного дотримання вимог касаційної скарги (ст. 427 КПК України) і верифікації інформації під час підготовки до касаційного розгляду (ст. 430 КПК України). Окремої уваги привертає до себе верифікація інформації вже під час касаційного розгляду (ст. 434 КПК України), навіть якщо вона проходить у письмовому провадженні (ст. 435 КПК України). Результати верифікації суттєво впливають на рішення суду касаційної інстанції і окреслюють:

– скасування або зміну судового рішення (ст. 438 КПК України);

– новий розгляд справи після скасування судового рішення (ст. 439 КПК України);

– закриття кримінального провадження (ст. 440 КПК України) [3, с. 221–223].

Провадження у Верховному суді України (ст.ст. 444–458 КПК України).

Першим кроком верифікації інформації в провадженні у Верховному суді України є опрацювання інформаційних вимог до заяви про перегляд судового рішення (ст. 448 КПК України), далі інформаційних підстав для перегляду судових рішень Верховним Судом України (ст. 445 КПК України). Робочий етап верифікації інформації в провадженні у Верховному суді України триває з моменту підготовки до перегляду судового рішення у Верховному Суді України (ст. 452 КПК України). До речі, окремі верифікаційні дії витікають і з порядку розгляду справи Верховним Судом України (ст. 453 КПК України). Результатами верифікації інформації в провадженні у Верховному суді України набувають значення у наступних формах:

– задоволення заяви (ст. 455 КПК України);

– відмова в задоволенні заяви (ст. 456 КПК України) [3, с. 228–229].

3. Провадження за нововиявленими обставинами (ст.ст. 459–467 КПК України).

Початок верифікації інформації у провадженнях за нововиявленими обставинами майже традиційний і впливає з верифікації інформаційних підстав для здійснення кримінального провадження за нововиявленими обставинами (ст. 459 КПК України), з подальшим дотриманням вимог до заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами (ст. 462 КПК України) [4, с. 570]. Тут предмет верифікації інформації більш вузький, так як стосується в більшості лише випадків верифікації інформації саме щодо нововиявлених обставин кримінального провадження. У провадженнях за нововиявленими обставинами, верифікація окреслює кінцевий результат, що впливає:

– у скасування вироку чи ухвали;

– в ухвалення нового вироку;

- у постановлення ухвали;
- у залишення заяви про перегляд судового рішення без задоволення (ст. 466 КПК України) [3, с. 232].

Лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 21.11.2012 року № 10–1717/0/4–12 надає верифікатору суттєву можливість збільшити коло інформації, що підлягає верифікації та роз'яснює саму стадію судового провадження з перегляду судових рішень, що надає нам можливість виокремити особливості верифікації інформації у судовому провадженні з перегляду судових рішень:

- у окремих об'єктах верифікації в залежності від інституційної підсудності;
- у специфічному предметі верифікації в межах кримінального провадження;

- у спеціальному предметі верифікації в залежності від інституційної підсудності;
- у чотирьохсторонній можливості верифікації інформації;

- у широкому колі можливих рішень в залежності від верифікації інформації [5].

Таким чином, верифікація інформації у судовому провадженні з перегляду судових рішень представляє собою складний та ступеневий процес, що полягає у перевірці відповідності наявних даних у судовому провадженні з перегляду судових рішень, події, що мала місце. Саме використання цього криміналістичного методу при опрацюванні інформації у судовому провадженні з перегляду судових рішень забезпечить своєчасну перевірку наявної інформації та буде впливати на обрання вірного подальшого напрямку кримінального провадження.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Ващук О. П. Вербалізація і верифікація в контексті проведення слідчих (розшукових) дій / О. П. Ващук // Реформування законодавства України та розвиток суспільних відносин в Україні: питання взаємодії: матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Ужгород, 30–31 березня 2013 р. – Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2013. – С. 216–218.
2. Ващук О. П. Питання верифікації в допиті / О. П. Ващук // «Розвиток правової системи України в умовах сьогодення»: міжнародна науково-практична конференція, м. Донецьк, 16–17 лютого 2013 р. – Д.: Східноукраїнська наукова юридична організація, 2013. – С. 110–112.
3. Кримінальний процесуальний кодекс України. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Кримінального процесуального кодексу України». – Х. – Одіссей, 2012. – 360 с.
4. Кримінальний процесуальний кодекс України: науково-практичний коментар / відп. ред.: С. В. Ківалов, С. М. Міщенко, В. Ю. Захарченко. – Х.: Одіссей, 2013. – 1104 с.
5. Лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 21.11.2012 № 10–1717/0/4–12.: [Електронне посилання]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v1717740-12>.

Vaschuk O. Verification of information in the proceedings for revision of judgments.

Working forensic meaningful information in criminal proceedings requires participant's ownership and effective operational methods of cognition. Traditional, commonly used methods are not always sufficiently reflecting the possibility of processing information with regard to its new types and sources. A key role in this belongs to the institutional jurisdiction of the criminal proceedings.

The article analyse and characterize the verification information in the proceedings of the review of judicial decisions take account of procedural and criminological component determination process and its implementation with the possibilities of the use of its results. Therefore, from the beginning we disclose the components of the process of verification of information in the proceedings of judicial review: object of verification; the subject of verification (perception of the subject-and the subject-transfer); verification mechanism; conclusions.

In order to improve the effectiveness and efficiency of the verification of information in the proceedings of the review of judicial decisions impose components of this process also on the method

of verification, which is in its own essence stages: verification of the information before the start of legal proceedings; verification of information during the proceedings; verification information after conducting proceedings.

Objects of verification in the proceedings of the review of judicial decisions are information and communication side of the criminal proceedings during the proceedings of judicial review in the form of communications to special criminal procedural consequences. The subject of verification information in the proceedings of the review of judicial decisions, in turn, are the patterns of processing forensic meaningful information which in most cases is presented in the form of evidence. Patterns of study include identifying, collecting, fixing, investigation, evaluation, formation and use of forensic conclusions and meaningful information in the proceedings of judicial review.

In order to obtain operational results of verification in the proceedings of judicial review should take into account the special mechanism of verification through the use of various techniques. Verification mechanism – system verification action information, including the use of specific methods of verification information provided to units and transmission of subject-perception in the form of verbal, non-verbal information. Depending on the techniques that will apply to units-perception will depend dynamic verification (legal proceedings that have not previously held and conducting repeated or additional proceedings) or static verification (analysis of the evidence and their synthesis, etc.).

In the proceedings from judicial review a subject of verification (the subject-perception) acts: on the one hand, the court of appeal, the court of cassation, the Supreme Court of Ukraine, the court of the court, who first made a mistake due to ignorance of the existence of new circumstances; on the other, all other participants in criminal proceedings.

Subject of verification information (the subject-transfer) are parties to the criminal proceedings: by the prosecution; the defense, and other participants of the proceedings of judicial review (mortgagor, expert, secretary of the court session, the court administrator, etc.).

The verification findings in the proceedings of judicial review would indicate the reliability or unreliability (truth / not truth) information criminal events that took place.

Thus, verification of information in the proceedings of judicial review is a complex and stepwise process is to verify the compliance of the data events that took place. It is the use of forensic method for processing information in the proceedings of the judicial review will provide timely verification of the information available and the election will affect the future direction of true criminal proceedings.

Keywords: verification, information, proceedings of judicial review, object verification, verification of the subject, the mechanism of verification.

Стаття надійшла до редакції журналу 04.08.2015 р.